

Прим. № 1

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.735.030 Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного, доктору історичних наук,
професору Куцькій Олесі Миколаївні,
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів-26, 79026

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Поронюка Романа Олександровича на тему
“Розвиток інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України у 1991-
2021 рр.: історичний аспект”, подану на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 032 – Історія та археологія.

Актуальність теми дисертації

Потужною зброєю протиборчих сторін є інформація та швидкість її поширення, а захистом від її деструктивного впливу виступає медіаграмотність особового складу збройних сил та населення, а також системні форми і методи протидії підрозділами інформаційно-медійної компоненти. Важливість їх розвитку ми побачили ще у 2014 році, коли росія розв’язала “гібридну війну” проти українського народу, а головним полем битви (до початку Антитерористичної операції) стало інформаційне поле світового масштабу.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, одними з важливих факторів успіху на полі бою є методи інформування власного населення та світу, можливості дотримання інформаційної тиші, введення противника в оману. Більшість цих функцій виконують саме підрозділи Збройних Сил України. Виходячи з цього, дослідження розвитку інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України у 1991-2021 роках, є надзвичайно актуальним. Воно дозволяє вивчити та проаналізувати структуру та адаптацію підрозділів інформаційно-медійної компоненти оборонного відомства до різноманітних викликів сучасності. Це значно

покращить інформаційну безпеку України, дозволить впливати як на населення противника так і України, що опинилося у тимчасовій окупації, давати правдиву інформацію світовій спільноті, посилить підтримку союзників України, зокрема, у наданні зброї, фінансовій допомозі, запровадженні нових санкцій проти російської федерації.

Тому представлена на захист дисертація Р. О. Поронюка про розвиток інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України у 1991 – 2021 рр. має важливе і актуальне значення для подальшого розвитку підрозділів інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України. Результати роботи, рекомендації щодо відновлення діяльності груп моніторингу інформаційного простору та протидії обласних територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки дозволить значно послабити вплив ворожих підрозділів інформаційних військ та покращить якість проведення мобілізаційних заходів нашою державою.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами, розділів дисертаційного дослідження здобувача, планами Національної академії та кафедри

Дисертація виконана на кафедрі мобілізаційної, організаційно-штатної та кадрової роботи Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного у межах Плану наукової і науково-технічної діяльності ЗС України. Тема дисертації затверджена вченою радою Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (протокол № 19 від 04.06.2024 р.). У рамках науково-дослідницької роботи «Взаємодія збройних сил і громадянського суспільства в умовах сучасних війн та збройних конфліктів» (шифр «Суспільство», номер державної реєстрації 0123U102207) простудійовано діяльність інформаційно-медійних структур Збройних Сил України від їхнього створення та до сучасних умов напередодні впровадження воєнного стану.

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

До захисту подано самостійне і оригінальне дослідження. Автором уперше у вітчизняній історіографії узагальнено відомості щодо діяльності підрозділів збройних сил Російської Федерації, які є складовими проводять інформаційні (інформаційно-психологічні, психологічні) операції на тактичному, оперативному і стратегічному рівнях; відтворено хронологію розвитку інформаційно-медійної

компоненти Збройних Сил України (від моменту їх створення до початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації у лютому 2022 р.); визначено основні форми та методи інформаційного впливу Російської Федерації, які використовуються підрозділами інформаційно-медійної компоненти ЗС України, починаючи з січня 2014 р. до грудня 2021 р.; в дисертаційній роботі встановлено, що Україна однією з перших незалежних країн на теренах колишнього СРСР створила систему зв'язків із громадськістю у ЗС України, що є свідченням демократичного шляху розвитку держави; запропоновано періодизацію інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України; введено в науковий обіг новий термін «інформаційно-медійна компонента».

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів, запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій

Аналіз дисертації та апробації її результатів дозволяє зробити висновок про те, що наукові результати дослідження обґрунтовані, реалістичні, мають наукову та практичну значущість.

Автором продемонстровано вміння класифікувати джерела. Для досягнення завдань дисертаційного дослідження опрацьовано 150 джерел. Позитивно, що автором виокремив їх у чотири групи:

1 група (першоджерела, які є підґрунтям державної інформаційної політики). Серед них: Стратегія національної безпеки України від 26 травня 2015 року, Воєнна доктрина України від 24 вересня 2015 року, Доктрина інформаційної безпеки України від 25 лютого 2017 року, Доктрина зі стратегічних комунікацій у Збройних Силах України від 12 жовтня 2020 року

- 2 група (організаційно-планувальна та розпорядча документація Міністерства оборони України), Серед них: Наказ Міністра оборони України № 50 від 19 березня 1993 р.: «О введении в действие Положения о прес-центре вида Вооруженных Сил/ Военного округа /оперативного командования», Наказ командувача військами Прикарпатського військового округу № 226 від 05 листопада 1997 р.: «Про введення в дію Положення про прес-центр Прикарпатського військового округу (Західного оперативного командування) та

роботу офіцерів по зв'язках з пресою корпусів та дивізій ПрикВО (Зах ОК)» , Тимчасове положення про регіональні медіацентри МОУ, затверджене 07 квітня 2007 року Наказом Міністра оборони України № 161, Директива Міністра оборони України від 21 липня 2008 р. «Про проведення організаційних заходів в Центральному апараті МОУ», Розпорядження виконувача обов'язків Президента України та Голови Верховної Ради України № 862/2014-рп від 15 травня 2014 р.: «Про забезпечення оперативного та об'єктивного інформування громадськості про Антитерористичну операцію», Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», Указ Президента України від 06.06.2016 р. № 240/2016 «Про Стратегічний оборонний бюлетень», Наказ Міністра оборони України № 317 від 12 червня 2017 р. «Про затвердження Положення про Відділ координації стратегічних комунікацій та моніторингу», Наказ Міністра оборони України № 612 від 22 листопада 2017 р. «Про затвердження Концепції стратегічних комунікацій МОУ та ЗСУ», Наказ Міністра оборони України № 114 від 9 квітня 2020 р. «Про затвердження Положення про Департамент стратегічних комунікацій МОУ», Наказ Міністра оборони України № 309 від 31 серпня 2020 р. «Про затвердження Положення про Директорат інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій МОУ».

3 група складається зі звітів та доповідей посадових осіб МО України, в яких міститься інформація про роботу пресслужби та її взаємодію з громадськістю та ЗМІ.

4 група (інтерв'ю та листування). Позитивно, що для дисертаційного дослідження використано інтерв'ю з колишніми працівниками інформаційно-медійних структур Збройних Сил України, Республіки Польща та листування з представниками структур системи стратегічних комунікацій збройних сил Литовської Республіки.

У підсумку це дало можливість Р.О. Поронюку зробити чіткі, аргументовані, логічні висновки, які були належним чином апробовані.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

Серед головних здобутків дисертаційного дослідження Р.О. Поронюка слід

виокремити ряд важливих висновків та рекомендацій, які він досягнув. Зокрема, вперше було розглянуто історичний аспект діяльності всіх інформаційно-медійних структур ЗС України з моменту їх заснування до початку повномасштабної збройної агресії російської федерації. Зокрема, до складових інформаційно-медійної компоненти автор відніс офіційні пресслужби; військові ЗМІ; підрозділи ІПСО; центри (групи) моніторингу інформаційного простору та протидії; підрозділи стратегічних комунікацій, оскільки усі вони працюють в інформаційному полі та здійснюють відповідний вплив на цільові аудиторії.

Автор у своєму дисертаційному дослідженні довів, що інформаційні структури Збройних Сил Республіки Польща та ЗС України мають чимало спільного, власне, як і сама армійська структура. Гібридна війна, яку розпочала російська федерація, спонукала до посилення інформаційного фронту не лише нашої держави, але й на прикладі Республіки Польща та Литовської Республіки партнерів України. Важливо, що після 2014 року ЗС України при формуванні нової системи комунікації загалом орієнтувалися саме на Польщу як на країну, яка близька ментально, що уможливлює активну комунікацію з місцевим населенням. Зі свого боку, Польща та Литва також активно використовують досвід України, здобутий у війні, і намагаються оперативно вносити необхідні зміни як у свої законодавчі акти, так і повсякденну діяльність підрозділів інформаційно-медійної компоненти.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях, зарахованих за темою дисертації та перелік праць, які відображають основні результати дисертації

Основні положення дисертаційного дослідження викладені у восьми наукових публікаціях: одна в науковому журналі, який індексується у базі даних Web of Science, п'ять – у наукових виданнях, які включені до переліку наукових фахових видань України категорії «Б». Також, автор дисертаційного дослідження має дві статті, що додатково висвітлюють наукові результати дослідження.

Аналіз дисертації Р.О. Поронюка не виявив фактів академічного плагіату,

зокрема текстових чи ідейних запозичень без належно оформлених посилань, а також недостовірної чи сфальсифікованої інформації.

Наукове значення та практична значущість виконаного дослідження зазначенням галузі, де вони можуть бути застосовані, можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати.

У дослідженні запропоновано рекомендації, які доцільно використовувати у діяльності підрозділів, що входять до складу інформаційно-медійної компоненти, відпрацюванні змін до організаційно-штатної структури, удосконаленні чинної законодавчої бази для створення правового підґрунтя для їх функціонування (проведення інформаційних заходів). Також матеріали дисертаційної роботи можуть використовуватися у навчальному процесі курсантів вищих військових навчальних закладів та студентів цивільних ЗВО для вивчення основних форм і методів діяльності інформаційно-медійної компоненти ЗС України щодо протидії негативному інформаційному впливу противника. Результати дисертаційної роботи упроваджено у практичну діяльність 58-го гарнізонного будинку офіцерів ЗС України (м. Львів), Львівської обласної організації національної спілки журналістів України (ЛОО НСЖУ), при роботі з особовим складом, слухачами, студентами та працівниками. Також результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес кафедри гуманітарних наук Інституту морально-психологічного забезпечення та використовуються курсантами НАСВ, які навчаються за спеціальністю 254 «Забезпечення військ (сил)» при вивченні навчальної дисципліни «Інформаційна безпека».

Оцінка змісту, завершеності та оформлення дисертації.

Дисертація Р.О. Поронюка виконана з урахуванням мети та завдань дослідження. Робота складається з анотації, змісту, переліку умовних скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків і додатків (обсяг основної частини дисертації 171 стор., 8 додатків на 19 стор.). Список використаних джерел складає 150 найменувань, викладених на 16 сторінках. Загальний обсяг дисертації – 190 сторінок.

У роботі подано посилання на відповідні джерела при використанні ідей, розробок, тверджень і відомостей, а також надано достовірну інформацію про результати наукової роботи, використані методи дослідження і джерела інформації.

Представлене дисертаційне дослідження у повній мірі відображають зміст роботи, відповідають спеціальності 032 історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Загалом, дисертаційне дослідження Р.О. ПОРОНЮКА виконано на високому рівні. Разом з цим, слід зазначити деякі дискусійні положення та зауваження:

1. Хронологічні межі дисертаційного дослідження на сторінці 22 вказані як такі, що охоплюють період від створення ЗС України у 1991 р. до початку повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. Натомість у назві дисертаційного дослідження «Розвиток інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України у 1991-2021 рр.: історичний аспект» фігурують межі 1991-2021.

2. На сторінці 155 Ви рекомендуєте відновити групи моніторингу інформаційного простору та протидії при обласних територіальних центрах комплектування для покращення інформаційної безпеки виконання мобілізаційних заходів та іміджу Збройних Сил України.

Натомість, на сторінці 135 Ви зазначаєте «У 2019 році КСВ, враховуючи та розуміючи виклики і загрози в інформаційній сфері, ініціювало експеримент із розширення структур ГРМП, створивши за їх рахунок декілька центрів моніторингу інформаційного простору та протидії зі значно більшим штатом і можливостями». В чому, на Ваш погляд, переваги або недоліки таких структур? Чи виправданою була їх трансформація?

3. У своїх рекомендаціях на сторінці 154 ви пропонуєте відновити друковані видання Міністерства оборони України і називаєте реформи 2018 року щодо роздержавлення державних ЗМІ «помилковими». Враховуючи розвиток сучасних інформаційних технологій, запізнілість інформації, яка доходить з газет,

журналів, тощо – можливо краще розвивати саме інформаційні агенції у складі Міністерства оборони України, радіо тощо.

Проте, ці зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Р.О.ПОРОНЮКА і носять дискусійний характер.

Висновок про дисертацію в цілому та відповідність встановленим вимогам

Можна зробити висновок, що дисертаційна робота Р. О. Поронюка “Розвиток інформаційно-медійної компоненти Збройних Сил України у 1991-2021 рр.: історичний аспект” – є цілісним, самостійним та завершеним дослідженням, яке має безумовну теоретичну значущість і практичну цінність, заслуговує на загальну позитивну оцінку.

Дослідження Р. О. Поронюка відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.) (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 - Історія та археологія, галузі знань 03 - Гуманітарні науки.

Офіційний опонент:

Кандидат історичних наук, доцент
кафедри Євроатлантичної інтеграції та
міжнародних миротворчих операцій
Інституту професійної військової
освіти «Вишкіл Лідерів»
Національного університету оборони
України

Марія ПОДИБАЙЛО

“18”

вересня 2024р.

ПОРОНЮКА
ТА ПОР

УШАКОВ